

ZVON

LEPOSLOVEN LIST.

Leto VI.

Na Dunaji 1. aprila 1880.

Liet 7.

V r a b c u.

Vravec, kaj te neki moti,
Lahkoživa ti žival!
Komaj sneg nam prav je s poti,
Že si ženo si izbral!

Ti si strašno lahkkih misli,
Berž sercé se vname ti;
Kaj prebil si, ni ti v čišli,
Kratke ti si pameti!

O pomisli, mraza dosti
V hudi zimi si užil:
Za vse grehe v dolgem posti
Ostro si se pokoril.

„Mraz in lakot, vse terpljenje
Vzelo je slovó od nas;
Zdaj smo tiči, zdaj življenje,
Zdaj nam sije zlati čas“.

Gnjezdo ti in tvoja starka
Za nov zárod znašata;
Brez skerbi in preudarka,
Kaj potem? ne vprašata.

Kaj bo pač iz té zalege,
Ne pomislita nikdar;
Té težave, té zadrege!
Vse to vama ni nič mar.

Ali bi ne bilo boljše.
Da se ves vaš rod konča?
Treba je le dobre volje.
Treba hrabrega sercá. — —

Jaz modrujem, gnjezdo svoje
Pridno znašáš, vravec, ti;
Prav, da modrovanje moje
Nerazumno se ti zdi.

Dobro, da ne veš, kaj pravim,
Kaj ti svetujem lepó,
Odgovoril bi mi, stavim,
In zavernil me takó :

Lepe svete svoje hrani
Zá se in za vas, ljudi;
Vi ste s pametjo navdani,
A ravnate kakor mi!

J. A. Z.

Pervi dnevi drugega triumvirata.

(Dalje.)

Le ono tersčato vojače je zakričavši: „Izdajalci“! hotelo oditi. Ali kimalu so ga obsuli tovariši in uklenili. Zmenijo se, da nekateri oddajo svojo vojaško obleko Septimiju, Maniju in nekaterim sužnjem, da se napotijo potem v jutro iz mesta, kakor da bi šli na povelje triumvirov proskribirancev iskat. Drugi pa bi naj za njimi prišli in v nekaki daljavi od mesta bi se naj zopet sešli vsi. Ali centurio je poznal svoje ljudi; vkljub sedanji navidezni udanosti jim ni upal. Zato izpregovori nekoliko besed z Manijem na tiho. Ne dolgo potem so ležali zadaj v veliki dvorani vojaki na krasnih blazinah okolo dveh miz in sužnji so jim nosili jedi in pijače kolikor jim je serce pozelelo. Ko so že čutili vinsko moč, je njih blagodušnost tako vzrastla, da je ukleneni tovariš tudi dobil jesti in piti, toda nog mu niso razklenili. Centurio pa je videl, ko jim je vino odkrilo serca in razvezalo jezike, da je previdno bilo, tovarišem ne upati.

V tem so se po hiši delale priprave za odhod. Dve sužnjici pa ste devali Vitellijo na mertvaški oder.

Ko je bila polnoč minila, so upijanjeni vojaki že terdo spali, toda ne v dvorani, ampak v neki hrambi za žito, ki je bila slučajno prazna. Tja so jih bili sužnji znosili, potem ko so jim bili vojaške plašče in oklepe slekli in jim orožje vzeli. Stari Lydon pa je še imel ljudoljubno ali pa le humoristično misel, da je z Manijevim dovoljenjem v kot prislonil amphoro vina in pristavil verč in škodele kakor tudi jerbašček z jestvinami; vse to bi jim naj v jutro, ko se bodo prebudili, bilo v tolažbo o neljubem jetništvu. Poleg Bacchovih in Cererinih darov so smerčali junaki družega triumvirata, Lydon pa je zapahnil in zaklenil vrata.

Pred svetiščem je sedel Septimius oborožen v vojaški opravi; v to preobleko se je udal, ker ni bilo za nobenega Rimljana sramotno v vojaški opravi biti. Blizu njega je stal Manius tudi za vojaka opravljen, roke deržeč na ščitu, zamišljen. Na koga je mislil? Mordà na Attilijo, mordà na lepšo, srečno bodočnost, ko bode Rimska država zopet svobodna. Stari Septimius sčasoma nagne glavo in zaspi. Manius pa stoji poleg njega kakor na straži.

Dolgo časa je bilo po hiši vse tiho. Le na stojalu ob nasprotni steni peristylija v vodnem časomeru so kapljice padale in oznanjale

v tiho noč, da čas beži. Neki suženj je hodil gledat na ta časomer. Ko je bil tretjič tam pogledal, prišel je Maniju tiho naznanjat, da je pretekla tretja ura tretje nočne straže. „Idi jih buditi“, bil je odgovor. Šum, ki se je zbudil po hiši, pregnal je Septimiju lahko spanje. Kmalu je stalo vse kerdelo zbrano v atriji, kjer je Vitellia na mertvaškem odru ležala. Molčé je od nje slovo vzel Septimius, molčé tudi Manius. Po vojaško oblečeni sužnji pa so izrekli pobožne besede v slovo, ko so poslednjič videli blede obraz bivše gospodinje. Sužnjicam je bilo naročeno mertvo izročiti skerbi njenih sorodnikov in v jutro ko bode dan, vojake izpustiti iz zapora. Lydon pa je moral nekoliko časa še v hiši ostati in paziti, da sužnjice poslednjega povelja prezgodaj ne izvršé.

Ko je kerdelce prišlo do mestnih vrat Capenskih zadostilo je nekoliko besed, ki jih je centurio straži tiho povedal, da so prišli brez sitnosti iz mesta.

Nekoliko dni pozneje bil je stari Septimius pri svojih znancih v Siciliji. Manius pa je ostal v Italiji in nabiral ljudi za Brutovo vojsko.

* * *

Preteklo je bilo v Rimu nekoliko strašnih dni. Najprej je bilo proglašanih 130 senatorjev in 150 republikancev iz drugih stanov, da so smerti zapadli, potem so se pa še od dne do dne imena dodajala. Razen republikanskega mišljenja je mnogim smert provzročilo njih bogastvo, drugim osebno sovraštvo, zopet drugi so bili po pomoti usmerteni in pozneje na table zapisani, da se je na videz njih smert opravičila. Vse sponse, katere kroté človeško serce, bile so zdrobljene, vse zavese, ki zakrivajo, kar se čudovito snuje v njem, bile so odgernene, in iz njega je izletelo, kar je v njem bilo divjih strasti, in začelo razsajati po tamošnjem človeškem rodu, ki je bil nekdanj vladar sveta, sedaj pa usužnjen od treh mož in njihovih kervnikov. Zavist, sovraštvo, lakomnost, pohotnost in druga gnjusoba je razuzdano širila se po mestu. Vendar tudi starorimske kreposti, požertvovalnost, pogum, zvestoba, niso bile še popolnoma izumerle. Pokazali so se v tej strašni dobi tudi zgledi velikodušnosti in ljubezni bratov, sester, otrok, žen, sužnjev, ki so na vse načine izkušali rešiti nesrečnike.

Pred Septimijevo hišo je bila postavljena cipresa, znamenje, da je merlič v hiši. Nekoliko ljudi pred hišo je čakalo pogreba. Kmalu privrejo iz hiše in se ustopijo v versto. Na čelu sprevoda desetero godcev žalostne gode na trombe in piščali. Z njimi se versté

starike ženske, ki v manj melodičnih glasovih hvalo pojo umerlej in po njej zalujejo. Razpuščenih las, jokaje in roke zvičuje, vendar nikogar ne morejo prepričati, da jim prihaja žalost iz serca. Pa šega je bila take ženske za pogreb najemati. Mertvo nosijo osvobodenci in klienti njene rodovine. Na nosilih, katerih slonokoščene noge se blišče pod škerlatnim pertom, prosto leži Vitellia z malo privzdigneno glavo, v ustih derži sestetius, voznino za brodnika Charona, da jo v podzemeljskem svetu prepelje čez reke v bivališča senc. Za merličem gredó černo oblečeni sorodniki in znanci Vitelijini, med njimi tudi Oktavia in Attilia. Privabila ju je največ želja pri tej priliki kaj pozvedeti o Maniji, ki nič ni dal vedeti o sebi od onega nesrečnega ženitvanjskega večera. Da je bil med tem v mestu in očeta srečno rešil, ste gospe po drugih zvedeli. Zlasti mlajše Rimljanke so z milujočimi očmi pogledavale Attilijo, ki je pred sebe žalostno in zamišljeno gledaje stopala. Ko pride tik mimo stebra, na katerem je bila ena onih rudeče napisanih osodnih tabel, povzdignila je po naključni oči in groza jo je stresla, ko jo je opazila. Na konci je bilo videti kakor novo ime dodano. Brala je to ime in obupen krik iz njenih ust je serce presunil pogrebce. Red se je zmedel. Mnogo žen je stalo okolo Oktavije, kateri se je kerčevito pa molče bila za vrat ovila uboga Attilia. Oktavijin plameneči pogled je bil obernem v belo tablo, v tam napisano ime: Manius Septimius. „Pogum, Attilia, pogum“! tolažila je nesrečno prijateljico Oktavia. Hitro pošlje na bližnji terg po eno javnih tam na razpolaganje stoječih nosilnic. Attilia se ni dala domov zanesti. Hotela je kar ven iz mesta iskat iti po Italiji ljubljenega Manija ali vsaj z njim umreti. Zastonj je ugovarjala Oktavia, da bi to bilo brezumno početje, zastonj jo je tolažila, da je Manius gotovo že v Siciliji na varnem. Še le ko je rekla, da pojde naravnost k bratu prosit in rotit ga, naj prekliče Manijevo proskripcijo, umirila se je nekoliko in žarek upanja je zasvetil v njenem serci. Hotela je Oktavia, da bi šla Attilia z njo k Oktavianu, ker je tako upala več uspeha. Ali ponosna Rimljanka se je branila stopiti pred krivičnega nasilnika. Naposled pa je misel, da utegne tako morda vendar Maniju gotoveje življenje oteti, premagala njen ponos in privolila je iti k Oktavianu.

(Dalje prih.)

M. Pleteršnik.

Čez osem let.

Novelica, spisal E m i l L e o n.

3.

Dà, to je bila moja bridka osoda, da sem se prikoval na to žensko! Kako hitro mi je pregnala vse vzore, kako hitro mi je razprala zagrinjalo, da sem zerl v merto, tožno istinitost! Nosil sem v sebi gorko serce in menil, da ga nosi tudi ona v sebi. Ali Leonora ni imela serca! In ko se mi je zavest o tem vsem odkrila, pokosila mi je takoj cvetove mladega življenja in kakor čern oblak mi je pokrila jasno nebo goreče duše. Ta ženska, edino ta ženska je kriva, da sem sedaj sam in zapuščen, kakor divja zver sredi stepe!

Živela sva skoraj tri leta v zakonu. In svet je sodil, da sva srečna. V tem je šel v večnost moj oče — stari Lenart Kamnovec. Zapustil mi je veliko svoje premoženje. Postal sem sam svoj gospodar. Zavoljo denarja so me čestili someščanje in stopil sem tudi v javno življenje, ter tudi tu izgubil počasi vse svoje ideale! Vse je izginilo, a serce je ostalo prazno in pustošno!

Leonora pa je lahkoživo veselila se življenja ter privabila mesec za mesecem v hišo neizmerno računov, katere sem moral plačevati. Na javnih plesih je bila kraljica — in to, le to edino jo je veselilo. Jaz pa sem bil senca in nji nasproti brez vsake moči. Če sem izpregovoril osorno besedico, raztopila se je tako v solzah, da sem moral tiščati zobe in jezik za njimi. Pri vsem tem pa je svet govoril, da gerdo ravnam sè svojo ženo in da sem le jaz, edino le jaz kriv prepira v hiši.

Ali je torej čudo, da je prišel dan, ko so se vezi med nama raztergale ter se napravil med nama tak globok prepad, da ga premostiti ni moči?

Zakon nama ni bil ostal brez blagoslova — dobila sva že prvo leto otroka. Tedaj pa sem vžil zopet nekoliko neskaljenega veselja, katero mi še danes zadostuje za vse to izgubljeno življenje.

Bilo je to drobno, neizrečeno drobno bitje, z očesci kakor dva bisera! Kako živo mi je še danes pred dušo — ali umreti, tako grozno hitro je moralo umreti! Cvet mojemu življenju bi bila postala ta deklica, ali sedaj je merto, že davno merto! Vsa moja duša se je bila izlila v to dete in vsi moji občutki so bili posvečeni

temu nezmožnemu bitju. Ali zapustila me je, in sam sem ostal, čisto sam!

Pravili so mi, da lastni otroci človeka zboljšujejo. Menil sem torej, da bode tudi moja žena postala drugačna. Ali prve mesece je burno letala sê svojim otrokom tijâ in sem ter ga skoraj nikedar iz rok dati ni hotela. To je bilo poljubovanje in sladkanje! A potem se je tudi otroka naveličala in postala je kakoršna je bila prej. Doma pri svojih se je dolgočasila — in povernila se je zopet v življenje. A jaz sem moral zopet hoditi z njo na ples, laziti za njo po svetlih parketih ter ponižno molčati, če se je okrog nje sladkarila vsa mestna vojaščina, če so jo zaljubljenimi pogledi preganjali vsi meščanski gizdalini. Otroku na ljubo sem prenašal vse.

Bilo je preteklo skoraj tretje leto najinega zakona. Prišel je bil zopet predpust ter prinesel, kakor leto za letom, polno tistih burnih a neslanih veselic, ki so v grozo zakonskim možem in rodovinskim očetom z mnogobrojnimi hčerami oblagodarjenim.

Takrat sem bil voljen v mestni zbor, se vé da samo zavoljo svojega premoženja. Ravno iste predpustne dni pa smo imeli viharne seje. Hoteli so mestne gozdove posekati in les na pomlad prodati. In o ti stvari je bilo govoričenja, burnega govoričenja, da me je groza še sedaj, če se spominjam tistih „posvetovanj“. Ker je hotel vsak tepec, katerega so bili meščanje odposlali v zbor, svojo besedo govoriti, in ker je takih tepcev po stoléh v meščanski zbornici sedelo preobilo, hodevali smo v „seje“ dan za dnevom.

V tem je prišel dan, ko je častništvo mestne posadke dajalo svoj letni ples. Tisto jutro pa je morala mala Evgenija — tako je bilo ime mojemu otroku — ostati v postelji z bolno, vročo glavico. Čez noč je bila prišla bolezen, in misel, da morda smertni angelj pokosi to mlado cvetico, napolnila me je z obupnostjo. Popoludne je vročina nekoliko odlegla in boljše ji je bilo. Na večer pa mi je Leonora za živega Boga obljubovala, da ne pojde na plesišče, da ostane doma pri bolnem otroku. S težkim srcem sem se potem napotil v sejo, da smo se prepirali o mestnih lesovjih. In prepirali smo se do terde noči.

Ko pa smo končali, bila je že skoraj polnoč. Luna je sijala po mestnih strehah, katere je debel sneg pokrival. Hitel sem proti svoji hiši. Vežna vrata so bila na stečaj odperta. V sobi pri vratarji pa je zborovala vsa družina. In smijali so se, klepetali in Bog vé kaj počenjali. Nikedó me ni čutil po stopnicah navzgor hitečega. Stopil sem v stanovanje. V Leonorini sobi je ležalo oblačil in družih

toaletnih priprav, razstlanih v strašnem neredu. Duh pomád in družih taci sleparij pa je bil razširjen po nji.

V drugi sobi je pri mizi slonela strežajka — in spala. Ni se prebudila, ko sem hitel mimo nje. Ali Leonore ni bilo nikjer!

Konečno sem stopil v spalnico k otroku. Nikjer žive duše. V posteljici pa je ležalo dete, mirno, tiho. Z ročicami se je bila sirotica zapredla med odejo. Potni lasčki pa so ji v kepicah padali čez čelo. Bila je mervta! V istini, čisto mervta! Bolest, divja, serdita me je prešinila in menil sem, da mi morajo zavreti možgani. Bila je mervta, mervta!

Moje zdihovanje je probudilo strežajko. Boječé je prihitela ter govorila nekaj, da je bilo otroku bolje in da je šla gospa z bratom na ples. Na ples! In doma ji je umiral edini otrok. Smijaje je poslušala pregrešne tiste fraze puhlih glav — a doma je smert sé svojo koso plesala svoj mervtaški ples! Po godbi doneči je premikavala svoje olepoličeno telo, doma pa je mlado življenje pojemale, in nje, matere ni bilo, ker je morala — plesati! To je materino serce! ha, ha! Materina ljubezen! Taka ženska, taka ženska ni imela serca, nikedar ga ni imela! Saj še divja zver v puščavi ne zapusti svojega zaroda, če mu nevarnost preti! Ali ona je pustila umreti svoje dete, samo da je — plesati mogla! Tedaj pa mi je kri kakor led terda postala po žilah in ljubezen do te ženske mi je izginila, čisto izginila iz serca!

Svojega otroka pa sem napravil v belo oblačilce. Iz verta so mi morali prinesiti cvetja, čez zimo umetno izgojenega, in z njim sem jo obsul, da je ležala kakor na pomladanski livadi. In na visocih svečnikih sem zapalil sveče, da so ji gorele v zadnji spomin. Potem pa sem sedel v znojže ter ji neprestano zerl v blede obrazek. Dolgo časa sem bil sam z mervtim svojim otrokom in z mervtim svojim srcem.

Konečno je luna ugasnila na visokem nebu in zvezde so obledele. Zunaj je nastala tema, čista tema, kakor meni v duši.

Potem pa je priderdral voz. Začulo se je pred hišo smejanje. Poslovili so se. Ječaje sem hotel vstati — ali mogel nisem.

Prihitela je v sobo. V ničemurni svoji obleki, posuta z dragocnostmi bliščečimi in z razkodranimi lasmi. Ali nasproti ji je prihitel duh mervtaški, nasproti so ji plapolale mervtaške sveče, nasproti ji je donela tromba sodnjega dne Mervtev otrok!

(Dalje prih.)

Čas in prostor.

II. pismo.

Gospod čestiti! Z nekakim zadostjenjem sem bral Vaše pisemce, ki mi je ravno kar došlo kot odgovor na moje zadnje. Sicer govorite malo o stvari, ali dovolite mi, ravno to Vas dela nekako nenavadnega in — smem li upati, da se slednjič vendar sporazumeva? Pravite, da s posebnim interesom mojim pismom sledite; nu, ali res s posebnim, tega ne vem in v resnici tudi radoveden nisem. Rad bi pa vedel, kaj je pač tisto, ki Vas je tako nekako zbudilo. Tega mi ne morete prikriti z vsem svojim prikrivanjem. Gospod! moje pismo ni tako gladko izteklo, če drugod, tako vendar pred Vami ne. Je-li? — Nu, pa saj mi obetate, da mi o vsem tem še posebno poročite, jaz pa naj bi za zdaj le blagovolił Vam še svoje nadalnje nazore o tem odstavku podati. O, iz serca rad, da le tudi Vi ostanete zvesti svojeji obljudi.

Tedaj čas in prostor sta a priori.

Sta pa li tudi apriorna *pojma*? — Tega, čestiti gospod, jaz nisem nikdar terdil, kakor tudi Vi ne, da bi bila aposteriorna pojma; kakor to, tako bi bilo tudi ono pogrešno. Zakaj?

Vi, čestiti gospod, si lahko predstavljate n. pr. trikot; zraven tega enega zopet družega, tretjega — in vsak pameten človek si to lahko predstavlja. Če si tedaj predstavljate en trikot zraven družega, vprašam, sta pa li ta dva trikota tudi eden od družega odvisna, tako da če enega ne bi bilo, si družega predstavljati ne morem? Nu pamet sama nam pravi, da ne, da si jaz marveč kak trikot vsekdar neodvisno t. j. absolutno od kacega družega lahko predstavljam.

Ravno ta sosebnost, da si jaz eno in isto reč v absolutnem množtvu lahko predstavljam, to je pa karakteristika pojmov.

Poskusimo, koliko se dá to uporabiti na reči: čas in prostor.

Čas in prostor! Si li lahko zraven enega časa še družega predstavljam, da bi n. pr. *danes* v tem, *jutri* v drugem živel? Danes in jutri to sta seveda že dva časa, ali si jih pa morem tudi neodvisno enega od družega predstavljati, tako da če enega ne bi bilo, si družega vedno še lahko predstavljam? — Čestiti gospod, danes in jutri to sta dva korelata, kakor učenc in učitelj; če učenca ni, učitelja biti ne more; ona sta dva relativna, nikakor pa ne dva absolutna časa. Danes in jutri, mesec in leto — to so le izreze iz enega vesolnega časa in moremo si le eno minuto iz tega vesolnega

časa izrezati, tako da bi si *brez* nje ta vesolni čas vendar še predstavljati mogli!

In kakor s časom, tako je s prostorom; (absoluten) čas in (absoluten) prostor je tedaj le *eni* in — se li ta *eni* čas in prostor tudi predstavljati dá v absolutnem mnoštvu? tedaj: sta li čas in prostor res apriorna *pojma*? — Čestiti gospod! premiselka za to Vam pustim do prihodnjikrat. Serčno Vas pozdravlja je sem Vaš ponižni sluga

A. P.

P o z a b l j e n ?

I.

Večer je bil tako lep kakor uže dolgo ne, a nihče se ga ni veselil. Kedó neki? Malo komu ni bilo težko pri serci. Drugi dan na vse zgodaj zapusti junški domači polk preljubljeno domovino in ide na jug proti sivemu Balkanu v bojni grom, osvobodit brate Slovane iz jarma turškega. Tamne so bile in zapuščene mestne ulice: slabo so berlele plinove svetilnice; le sem ter tja čuli so se koraki posamezne osebe ali kake ponočne straže. Vsake četert ure slisale so se ure s cerkvenih stolpov daleč po mestecu, potem pa je vladal zopet mir.

Tiha in néma je stala tudi palača bogatega kupca K. Bila je ena najlepših v vsem mestu in gotovo najlepša v gosposkej ulici.

V tamnej veži te palače vidimo dve osebi. Iz rožljanja sablje sklepamo, da je ena vojaškega stanú; a druga oseba, kedó je ta? Mordà je kaka zaljubljena kuharica, ki svojemu ljubimcu pred odhodom žepe polni z raznimi jedili. Ne, kuharica ne bi jokala tako bridko; deklíca v veži je — hči bogatega kupca, lastnika popisane palače. Hudo jej je kakor še nikoli poprej; Izeslav, ljubček njen, jo zapušča, cesar ga kliče in domovina. Bog, ki edini pozna bodočnost našo, edini on ve, bodeta li se ta dva človeka še kedaj videla? Bodeta li kedaj združena? — — —

Izeslav rahločutni profesor in rezervni vojak poslavlja se od Anice. Oh kako jima je hudo! Objem versti se za objemom, poljub za poljubom in prisega za prisego.

Še enkrat si sežeta v roke, potem pa — z Bogom — — z Bogom! Stara služabnica pa, ki je stala na straži in sedaj svojo Anico ihtečo in jokajočo tolažila, mislila je sama pri sebi:

„ — — Prišel bo dan vesel,

Kó drug te bo objel“ — — — —

II.

Tamno-sivi oblaci podili so se po sinjem nebu. Lepo zeleno perje je bilo uže zvenelo in padal je list za listom z drevesa. Le sem ter tja visi še kako pero zeleno ter se rahlo ziblje v hladnem veterci. Tički hité v gorkeje kraje! jesen je zavladala.

Pred vojaško bolnišnico stoji versta čverstih junških vojakov; prijatelja in tovariša bodo spremili do tihe zemlje, izkazali mu zadnjo čast in ljubav. Doli v „zlati Bosni“ boril se je tudi on hrabro in junaško za svoje rodne brate, da prisveti tudi njim zarija zlate svobode. Krogla kletega sovražnika Turčina zadela je zvesto njegovo serce. A boril se je dolgo, dolgo sè smertjo. Samotno je ležal in zapuščen v velikej vojaškej bolnišnici. Ni mu obvezala skeleče rane rahla ročica, okorna roka strežajeva storila je to. Imel je le eno željo še, videti izvoljeno svojega serca, videti — Anico.

Toda zastonj je želel: zastonj hrepenel po njej kakor koperni potnik „v Arab'je puščavi“ po kapljici hladne vodé. — — — Zaman! — — —

Štel je dneve, ure, minute — a ni je bilo, mesto nje pa prišla je druga ljubica, „zadnja ljub'ca, bela smert“, in rešila ga mük in težav té solzne doline in angelj nebeški poljubil mu je z očesa zadnjo solzico ter stisnol oči za večne čase.

Ali čujete streljanje? Zadnja čast, vojaška čast. Iz praha si in prah bodeš zopet. Zemlji je dano kar jej je vzetega. — — —

Tudi bleda deva v véliki elegantni sobani gosposke ulice čula je streljanje; ihté je pala v mehko blazino in jokala bridke solze.

A vendar zbere vse svoje moči in gre — na pokopališče. Ni je bilo žive duše več tam; bleda stopi h grobu, ki zdaj krije najljubšo stvar njeno, in grenke, grenke solze uderó se jej po lici. Tri pesti zemlje verže nanj — — — „Večni bodi ti mir in pokoj nad zvezdami“!

Veter piše ostreje in listje šumi kakor bi se duhovi umerlih v njih pogovarjali. S cerkvenega stolpa zadoni véliki zvon — Ave Marja!

III.

Narava se zopet pomlaja. Travniki in gozdi dobivajo novo zeleno krilo. Tički so se povernili iz juga in glasno v gaju gostolé. Vse se veseli nove pomladi. Tudi vertec male „vile“ je že v po-

mladnjem krasu; ta vila je posestvo nam že znanega kupca K. iz gosposke ulice.

Po ozkej stezici mej sladko duhtečimi cveticami pa stopati dve osebi: Anica in Izeslavov brat Milan. Tudi njima cvete vesela pomlad, pomlad ljubezni v sercu. Srečna sta in vesela te sreče. Kaj bi tudi ne bila? Le enkrat je človek mlad in le dotlej se veseli te sreče, dokler ne pozna burnega življenja.

IV.

Vsa hiša v gosposkej ulici je olepšana in radost se bere zê vsacega obraza. Danes pride novo poročeni par iz lepe Italije, danes se poverneta Ana in Milan, da bi od slej živela tu. Še enkrat se ozre skerblijva mati po sobici, ki je bila pripravljena Anici. Skerbno pogleda, je li vse v pravem redu, vse tako, kakor mora biti. Nad pisalno mizo zapazi podobo umerlega častnika — Izeslavovo. Zamisljeno jo gleda: „Spomin naj jima veselja ne kali“. Urno jo vzame sê stene in jo nadomesti z drugo sliko, ki predočuje Anico nevesto in Milana.

Po trimesečnem potovanji vrneta se v rojstni kraj. Pri odpertem okencu piše hladan veter v sobico in prinaša jelkin duh sê seboj; iz vejevja doni jima znana pesen ščinkovčeva, vodomet šumi kakor prej. Za roko deržê se, sedeta na počivalnik, sreča jima je v serci, sreča v očéh. Veselo se ozira Anica po sobici njej namenjeni in radostno se nasmeje, ko je videla podobo svojo in svojega moža visečo nad pisalno mizo. Kako neizrečeno je srečna!

Podobe, ki je prej tam visela in zdaj pod streho med zaverženimi rečmi leži, nikedar je ni pogrešala! — — —

V.

Vseh vernih duš je dan. Vse kar je zelenega in cvetočega, nabrano je, da lepoti umerlih grobe. Pokopališče je enako velikemu vertu v pomladi. Male svetilnice, tisoč in tisoč jih je, goré mej venci in cveticami. Nebrojno ljudi stopa mej grobi in čita napise; drugi zopet priravnavajo ravno grob ali pa zamisljeni stojê pred gričkom, ki jim znanca, prijatelja ali sorodnika krije. Ni ga slišati vsakdanjega šuma, kajti svet je kraj in svet je dan. Marsikateri grob pa je vendar zapuščen. Mordà spi ondi večno spanje zadnji svojega rodú, pozabljen in zapuščen. Tudi Izeslavov grob ni olepšan, ni venčan, tudi on je pozabljen — —

Pozabljen? Ne! Mlad vojak prinese na roki vélik venec in skerbnó ga obesi na mramorni križ. Ni ga povila spretna roka vertnarjeva; ljubica njegova, preprosta kmetska deklica, naredila mu ga je. Vojak je služil prej Izeslavu. Tedaj vendar ni bil čisto pozabljen!

Miroslav Máloverh.

Boj v Blejskem jezeru.

(Konec.)

To je bilo ženi pregrozovito, rajši se je ločila zopet od svojih, kakor da bi bila otroka deliti pustila. Šla je v povodnje prebivališče. Pravila je ljudem, kakošno je življenje pod vodo in kakošno pohišstvo imajo, kako krasno, čarobno pa kako je vendar neznano^e. Tako je star pastir pripovedoval poslušajočim zbranim.

V Bohinjki so ribiči lovili. Že zgodaj drugo jutro po hudi burji so šli na delo. Mnogo so nalovili in zadovoljni so prišli domóv, tako da se je petje čulo iz male lesene kočé od vode gori. „Dobro se nam je izplačal trud današnjega dneva^e,“ pravi mož svoji ženi, „zahvaliti se moramo Bogu, toliko sva nalovila sê sinom, da sva morala na več krajih precej v ribnicah pustiti. Jutri pojdetá Jože in hlapec po žival, da spravimo vse domóv in precej odposljemo. Poslušaj! danes zjutraj, ko sva odhajala, saj veš, tema je še bila, ko sva se poslovila, danes zjutraj nama je skoraj grozo delalo. Ko bi bil človek bojzljiv in babjeveren, gotovo bi se bil bal in križe delal. Ravno za Veliki kamen sva prišla, hodila sva po bližnjicah in zaslišiva strašen ropot in vriš zgoraj na cesti. Ravno kot derdranje vóz in peketanje konj, velik hrup se je slišel. Smerečje se je uklanjalo, bukve so se majale, kakor da bi se drevje lomilo. Potres to ni bil. Na cesti pa se mi je zdelo ravno tako živo, kakor kedar peljejo svatje nevesto. Ali deržalo se ni poti, šlo je naravnost in naglo je izginilo. Čudne reči so na svetu in čudne moči, ki jih ne poznamo. Ko sva prišla ob šestih popoldan nazaj gredé proti domu k mlinarju, mudila sva se nekoliko in govorili smo različnosti. Prášala sva ga, ali je on tudi slišal zjutraj kaj tacega kot midva. Pravil nama je, da to ni bilo družega, kot beg povodnjega moža, ki je peljal svojo ženo domóv^e.

„Res mora to biti, ker tudi tukaj so danes ljudje pravili, kako grozno in burno je bilo včeraj Blejsko jezero; ves dan je bilo ne-

mirno in polno valov kakor bi hotelo izliti se iz svojih prostorov. Rekli so, da je bil jako hud boj v vodi, ki je trajal dolgo časa. Danes proti jutru pa so tudi slišali, kako se je voda zaganjala in prišel je iz jezera povodnji mož z družico ter jo odpeljal proti Bohinju. Čolnarji, ki so se imeli na otok pripeljati, čuli so in videli, kaj se je godilo*.

Od tistih časov ni več slišati, da bi se komu prikazal povodnji mož v Štengah; ali okolo Blejskega jezera ga še vidijo ali slišijo, vendar vselej le ponoči. Pride včasih iz vode in zleze celo na kak hlev, kjer sedi in gleda v vodo. Kakor hitro pa se zdani, beži zopet v jezero; tudi kedar bi se imel s kakim človekom sniti na hlevu, krene rajši v stran, in če ne more drugače, puhne naglo v vodo, kjer ga zakrijejo valovi. Pokaže se tudi mladeničem, ki se hodijo ponoči kopat, vendar ne stori nikomur nič zalega. Vidijo ga včasih na vodi ležati, ali bližati se mu ne upajo, ker se jim to nevarno zdi. Pravijo, da bi morebiti človeka utopil, ko bi se prederznil mu preveč na blizu priti v vodi. Možkim pač ni nevaren, vendar se ga je ženskam treba bati. Saj samo zavoljo tega pride iz vode, da bi vzel kako dekle, ko bi mu prišla v pest. Ali luči se boji in se precej umakne in izbeži, ko bi ga hotel kedo z lučjo osvetiti.

— — Samostal.

Nova knjiga.

Drirojena je človeku slabost, da se rad malo pred svetom pohvali s tem, kar meni da ima dobrega ali lepega; zlasti ako njegovo imetje ni preobilno. To nekako otročjo slabost imajo, kakor posamezni ljudje, tako tudi narodi. Dà, jaz poznam človeka, ki je, kar se njega samega tiče, tih in skromen kakor prepelčica, ko se pa govorica vname o domačih stvaréh, tedaj je ves goreč in navdušen; z demostensko zgovornostjo hvali tujcem vse, kar ima njegova domovina dobrega in lepega: krasni Bled, lepe gorenjske dekleta, zdravo dolenjsko kapljo in glasovite kranjske — klobase. A kaj še le, ko začne govoriti o svojem Preširnu! Z nekim svetim strahom izgovarja vedno njegovo ime in zraven se tako nekako čudno na smeh derži, kakor da bi se mu ne vem kako dobro godilo. O Bledu in Preširnu se sodba moja popolnem vjema z njegovo. Bled! Tri in trideset jezér sem videl v svojem življenji, a sercu mojemu se nobeno ni tako prikupilo kakor blejsko. In Preširen? Pesnikov sem prebral svoje dni nekaj čez to število, Pre-

širen mi je ostal, kar mi je bil, ko sem se prvič seznanil z njim v zlati mladosti. Ko sem se pervikrat vernil čez več časa z Dunaja v Ljubljano, kako nizko se mi je zdelo vse po mestu; zvoniki, nekedar tako visoki, videli so se mi kakor potlačeni ali izpodrezani. Tako se mi je godilo, in gotovo ne samo meni, z mnogo drugo domačo prikaznijo, sosebno pa na slovstvenem polji. To je čisto naravno in ne more biti drugače. Da o Preširnu nisem premenil svoje sodbe, da se mi vidi še vedno tolik, kolikoršen se mi je nekedar, to bi utegnilo menda vendar nekoliko dokazovati, da je ta mož v resnici, ne samo relativno velik. Saj se solnce tudi enoliko vidi otroku in odraslemu človeku.

Dà, vedno še sem tega prepričanja, da se smemo Slovenci zares pred vsem svetom ponašati sê svojim Preširnom. In radi bi se ponašali, ali kako? Jezika, v katerem je pel Preširen, ne učé se še evropski otroci in tudi odrasli svét ga noče še imeti posebno v číslu. Prevoda je torej treba, to se vé da, dobrega prevoda.

Res je, kakor se spominja gosp. prof. Levec v „Slovenskem Narodu“, da sva nekedar, govore o Preširnu, izrekala gorečo željo, naj bi našel naš Preširen svojega Bodenstedta; to je moža, kateri je sam nekoliko pesnika, vsaj toliko da čuti vsako pesniško lepoto, in ima nemški jezik, nemški verz popolnem v svoji oblasti. Poleg tega pa, vsaj jaz sem si tako mislil, moral bi ta mož tudi slovenščino do dobra razumeti, da mu ne bode treba človeka, ki mu izvirk od besede do besede sproti ponemčuje.

Dobil sem potem s časom več Preširnovih pesmi ponemčenih v roko, nekaj tudi natisnenih, ali — vsakemu svojo čast in hvalo vendar zdelo se mi je, da ti prevodi niso taki, kakoršnih je vreden naš Preširen. Bolje, mislil sem si, da svet ne pozna našega pesnika, kakor da bi mu prišel v taki obliki pred óči. In vendar mi stara želja ni dala mirú. V svojem obupu sem sklenil sam poskusiti — nemškega verza se mi ni bati, dejal sem sam pri sebi, slovenščine umem tudi toliko, da znam brati svojega Preširna, kakor je treba brati takega pesnika. Poskusimo torej!

In poskusil sem. Po moji misli je najbolje, kadar je človeku kamenje valiti, da se začne z najtežjim kamenom. Vsaj moja navada je taka. Lotim se torej „Nezakonske matere“? „Kaj pa je tebe treba bilo“? Dà, ko bi človek vedel, kako naj se reče to po nemško? — Kaj si glavo ubijaš? Saj ti ni treba misli povedati ravno v tej obliki, saj stvar lahko kako drugače zasukneš, da bode le po duhu nemškega jezika. — Ali ravno to je tako karakteristično, tako res-

nično, tako — bistveno; če ne morem tega tako povedati, pa raji vse pustim. In pustil sem res, sosebno ko sem videl, da se mi je tudi z drugimi najlepšimi stvarmi Preširnovimi enako godilo.

Res da takih težav, takih pomiselkov nima nemški prelagatej. Kaj je njemu Preširen? Ako prelagaje poruje ali poteptá tu pa tam kako cvetico, kaj njemu to? Jaz torej nisem, da bi prevajal Preširna, presvet mi je in preveč se mi smili, to že vidim. Ali ne samo to, zdi se mi, da tudi za nekaj družega nisem, kar samo ob sebi ni tako težavno.

Prisla mi je v roko knjižica, jako lična, reči se sme: elegantna knjižica, kakoršne navadno ne izhajajo iz bele Ljubljane. Naslov ji je: „Preširenklänge von Edward Samhaber“. — Preširenklänge čudna beseda! Ne da bi se ravno slabo glasila, ali človek ne vé prav, kaj mu obeta to imé. In kedó je Edward Samhaber? Tega imena nisem se slišal do sedaj. Ali to nič ne dé. Kaj ko bi bil on zaželeni Bodenstedt Preširnov? Bog daj! okusa mož ni napačnega, kakor kaže knjižice vnanja oblika. Dobro znamenje!

Knjižica se začenja s pesnijo prelagateljevo: „An Preširen“. Tako je prav. Preširen je vreden, da se mu prelagatej najprej spodobno pokloni. To je storil gosp. Samhaber sê svojo uvodno pesnijo. Ta pesem se dobro, točno bere. Misli so primérne, verzi gladki, gosp. Samhaber ima nemški poetični jezik v svoji oblasti. Začetek kaj obeta. Samo nekaj malega je v tej pesni, kar me je malo čudno zadelo. V začetku 5. kitice berem: „Und so verzeihe dem Genossen“. Kedó je ta tovariš? Gosp. Samhaber, kedó drugi! Preširen — Samhaber tovariša? Hem! To kaže, da se mož čuti. Meni to ni prav po volji, ne da bi premalo čislal gosp. Samhaberja, ali Preširen mi je le Preširen... Ta sestava spominja človeka tiste znane Goethejeve besede, ki tako zaničljivo govori o skromnosti. — V zadnji kitici pravi pesnik:

Sie preisen dich an allen Orten,
Du bist des Volkes Wunderhorn!
Und als mir nur ein Trunk geworden
Aus diesem liederreichen Born,
Der Frühling kam in mich gezogen,
Die kleinen Waldessänger flogen
Und zwitscherten mir um das Haupt;
Um mich nur Rosen nur und Reben
Und so voll Licht und Luft und Leben
Hab' ich zuerst an dich geglaubt!

Lepi verzi, polni, blagoglasni; (rima: *Orten in geworden* pač ne prija našim ušesom, dasi jo ima že Goethe v Faustu:

Das preisen die Schüler aller Orten,
Sind aber keine Weber geworden,

ali to je malost), tista aliteracija v „Rosen nur und Reben“ in „Licht und Luft und Leben“, to se kaj dobro sluhu prilega. Ali misel, misel! Je-li to res Preširnova poezija, o kateri tako govori gosp. Samhaber? človek bi menil, da je marveč Mirza-Schaffijeva. To se mi tolikanj bolj čudno zdi, ker se je malo poprej prav dobro reklo:

Da du den alten Kampf gestritten,
Den Erde mit dem Himmel kämpft.

„Temu človeku pa tudi ni nič po volji“, poreče se mi tu. „Kako bode pač sodil samo knjigo, ker že govoreč v uvodu tako dlako cepi in sitnosti prodaja“.

To očitane bi utegnili biti precej upravičeno, ne tajim. To je tisto, za kar sem sam dejal da nisem, namreč za presojevanje knjige, ki govori o Preširnu, ki nam podaja prevode njegovih pesmi. Tu mi je res težko ustreči. Tu sem nekako podoben materi, ki ima lepo hčerko, vsaj po njeni misli ni tako lepe na svetu. Z njo bode imel veliko sitnost slikar ali fotograf, ki dela njene hčere podobo. Naj bode še tako izverstna, premalo ji bode lepa, ali pa premalo podobna. S tako ženo je treba imeti poterpljenje, tako tudi z menoj. Najraje bi ne pisal o knjigi, ker je ne morem tako hvaliti, kakor bi jo rad. Ali poslana mi je v presojo in zdi se mi tudi, da je dolžnost leposlovnemu listu govoriti o prikazni, katera je zbudila toliko pozornost med Slovenci. Govoriti hočem torej o njej, kolikor moči mirno in stvarno, hvaliti kar se mi zdi hvale vrednega, a tudi grajati, kar je po mojem mnenju malo prida. S.

(Dalje in konec prih.)

— 26 —

S to številko se začinja drugo četertletje. Uljudno torej prosimo one oč. gospode, kateri so naročeni samo za tri mesece, naj blagovolijo ponoviti naročilo.

„Zvon“ izhaja 1. in 15 dan meseca; naročnina 4 gold: za vse leto, 2 gold. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, VIII., Lange Gasse 44.
